

Nytt och Gammalt i Högen

Nr 1 2007

KALLELSE

till

**Årsmöte söndag 18 mars
kl. 18.00**

Plats: Komvux

Sedvanliga årsmötesförhandlingar

Välkomna!

Styrelsen för Högens samhällsförening

AUGUST THUNSTEDT

10/1 1877 – 31/3 1960

Per August Thunstedt är förmodligen den enskilda person som haft den största betydelsen för Högens utveckling under första hälften av 1900-talet. August var en kraftkarl på livets alla områden - storväxt och med ett myndigt uppträdande – och han engagerade sig i praktiskt taget allt som hände i byn:

Han var kassör i Lysbolaget, Tröskbolaget, Vedklyvbolaget, Spånklyvbolaget – alla bolag tillkomna på Augusts initiativ – och skötte också kassan för Sågens Sjukförsäkring och för Blåsorkestern. I hans dagböcker finns alla budgetar noggrant införda.

1913 skaffade han elektricitet till byn – hugger själv 80 stolpar, skaffar elmaterial och monterar själv. Den första lampan i byn tändes den 6 december detta år.

August var också politiskt engagerad – frisinad – i Kommunalstämman, Kyrkoråd och Skoloråd. Han svarade för skötseln av skolan i Högen. Han var förstas mycket intresserad av föreningslivet där han deltog: Nykterhetslogen med godtemplarhuset – folkparksföreningen i Kyrkbyn – Hushållningssällskapet. Men mest ägnade han sig åt lokala jordbrukarföreningar inom RLF – han reser runt i byarna

August och på trappan Gunhild med jänterna Naima och Ingrid.

här omkring och agiterar för att bönderna ska organisera sig.

Vid 9 års ålder flyttar August hit från Gnarp när hans pappa Johan år 1886 köper gården Högen 4 – nuvarande Raviks Gård. Här växer han upp tillsammans med systemen Stina som är 10 år äldre, och Anna som var fosterjenta på gården.

August gifter sig första gången 1901 med Anna Britta Lund från Ilsbo och tillsammans får dom 5 barn: Johan 1901; Helmer 1902; Astrid 1907; Reinhold 1909 och Hilda 1912. Hilda dör redan vid två års ålder. Anna Britta flyttar från August hem till Ilsbo 1912 och skilsmässan lagfärs 1914.

August gifter om sig med Gunhild Norlin från Gnarp 1925 och med henne får han två flickor Naima 1926 och Ingrid 1927.

Som ung tillbringar August något år i Finland, där han lär finnarna köra timmer – August berättar själv i en tidningsintervju att finnarna band sina timmerlass med rep tills August lärde dom att använda kättingar och björn. 1908 är han tillbaka och tar över gården. Två år senare börjar han skriva dagböckerna (se Nytt och Gammalt nr 1 2005) och fortsätter att anteckna varje dags innehåll i 50 år!

Janeric Lindh

Laga skiftets betydelse för Raviks gård

Böndernas jord har vid 3 tillfällen varit föremål för statsmaktens ingripanden, bl a 1813 och 1848. Inför laga skiftet 1848 klagades det på att det skett så många hemmansklyvningar, köpslut och ägobyten att ägorna blivit så små, spridda och sammanblandade att ”stor olägenhet och villervalla råder”.

Så har t ex torparen Märten Palm sina ägor runt huset (som då låg strax norr om Erkki Stolts hus), vid linsänket (vid Curt Åströms stuga), vassskiftet (vid SGU badet) samt på ytterligare något ställe. Det nya skiftet syftade till att göra allas ägor så sammanhängande och lättillgängliga som möjligt.

Största delen av vår by bestod före 1848 mest av utjordar, några torp och backstugor. Här fanns inga

bondgårdar utom Djupe som vi vet var bebott redan 1820. Eventuellt även Rosells.

Skiftet innebar alltså att några bönder inne i dåvarande Högen i Bergsjö fick flytta ut med hus och allt till utägorna i dåvarande Djupe. Deras gamla mark fördelades mellan dem som blev kvar inne i Bergsjö och de som flyttade ut fick överta de kvarboendes utjordar. De flesta fann sig utan större knot. Dock inte **Pål (Paul) Jonsson Ström** i Högen 4 vars klagomål till och med togs till protokollet. Han ville helst slippa. Men icke. Alla tycks ha hjälpts åt och till dom som förlorat värden utgick kompensation. Även till Pål. Så kom fastigheten att flyttas från sin gamla plats nära macken i byn till nuvarande Raviks gård. Enligt flickorna Thur skulle den från början hetat Utigårn, kanske en kvarleva från tiden före flytten.

Inger Lindh

Redaktion:

Håkan Westberg och Gudrun Wikén, tel 10422.

Redaktionen behöver hjälp av alla hågade Högenbor eller andra med anknytning till Högen. Kontakta redaktionen eller någon i Samhällsföreningens styrelse om du har synpunkter, något du vill skriva om, berätta muntligt eller på annat sätt bidra med.

Utgivning 2007:

- Nr 1 15 februari
- Nr 2 15 april
- Nr 3 15 juni
- Nr 4 15 augusti
- Nr 5 15 november

Redaktionen behöver ha ditt bidrag minst 14 dagar innan utgivningsdatum.

Våra hus

Raviks gård

Pål Jonsson Ström var alltså den som flyttade ut till Raviks gård i samband med laga skiftet 1848. Familjen försvann snabbt ur rullorna och vem som sedan ägde gården är oklart fram till 1856. Då fick Mats Andersson från Skräms fastebrev (heter nu lagfart) för Högen 4.

Mats var gift andra gången med Barbro Pehrsson som var dotter till Pehr Olofsson i Högen 2, en anfader till familjen Rosell. Sedan hon blivit änka 1862 gifte Barbro om sig med Johan Olofsson Thorell och bodde kvar på gården. Thorells och Barbros dotter Christina rökte järnpipa, gifte sig så småningom med soldaten Jonas Blom och blev mormor till Lisbeth Lagerborg som bygger hus uppe vid norra Bergsjövägskorsningen.

När Thorell dött 1886 köper Johan Thunstedt och hans hustru Margareta Frölander gården. Boningshuset var då en låg stuga som stod i rak vinkel från det hus som finns idag. Huset var vinkelbyggt och innehöll 2 bostadsrum med spis samt en lagårdsdel som så småningom revs. I detta hus bodde Johan på gamla dagar. Så ock en gammal tant, Anna Svensson (1888 – 1954), som var Johans fosterdotter.

Johan hade tidigt flyttat ut ett hus inifrån byn. Det låg ungefär där gymmet ligger i dag och hade troligen

Thunstedts (från s) innan gammelgården revs. OBS! Johan T framför staketet.

blivit kvar vid den första utflyttningen. Det blev nu det nya bostadshuset. Enligt Lars Larsson har det också visat sig att detta hus troligen byggts på 1840-talet. Till fastigheten hörde förutom uthus också en stuga på Högsvalen.

Nu sker många fastighetsaffärer med Thunstedt inblandad. Bl a köper Hudiksvalls Trävaru AB mark till sågen 1896 och Lena Abrahamsdotter Hult den s k Hästhagstomten (nuvarande Gunnar Åströms) 1899. Södra Hälsinglands järnväg exproprierar 9 ar till järnvägsbygge och 1903 köper Bergsjö kommun mark till nya vägen genom byn (Via nova).

Johan Thunstedt ägde också gården Hånick 5:4 som han själv brukade även efter det att han låtit sonen ta över Högen 4. Den hade ungefär 3 ha uppodlad mark och låg till höger på andra sidan blöthålet efter järnvägen

i Sägsviken. Där stod länge en stor lada kvar. Stället är nu helt igenväxt.

Johan drog in vatten till lagård (och bostaden) från strax nedanför nuvarande sumpen i Ravik. Han använde sig av träledning som han själv iordningställt.

Johan överläter gården till sonen Per August 1908. 1927 bygger August en ny lagård. Den står kvar vid vägen genom byn idag. Det har visat sig att delar av den är byggd av urgammalt timmer, den delen kan vara ditflyttad (från Bergsjö).

1953 köptes gården av Åke Persson från Bjuråker. Han renoverade lagården 1954 och boningshuset, som var nog så nerslitet, 1955. Dessutom rev han (tyvärr) tillsammans med mågen Lars Larsson och grannen Orvar Magnusson den gamla stugan 1970.

Rivningen intresserade förstas alla ungar i byn. De vuxna hade då sagt till grannungarna att inte klättra på de frilagda murstockarna. Men under en matrast hörde de ett väldigt brak, gick dit och såg då en nerrasad murstock och baken på en grannunge i full galopp därifrån.

Sedan Åke framgångsrikt drivit gården övertogs den av hans måg Lars Larsson. Lasse driver den nu tillsammans med sonen Per-Anders. Elsa och Lars bor numera i gula villan norr om gamla affären. I Raviks gårds bostadshus huserar Per-Anders med sin fru Maria, Anton, 8 år, Manne, 6 år och korthåriga collien Mio.

Inger Lindh

Gårdens bostadshus idag, fotograferat från söder liksom på kortet ovan.

Dementi: I nr 5 2006 förekom en formulering om Anna Wiks löständer som INTE kommer från Gerty Lång utan från annan källa.

Raviks gård idag

Idag ägs Raviks gård av Per-Anders Larsson och hans pappa Lars. Tillsammans med anställda är man tre heltidsverksamma som arbetar med djur och åkrar.

Gården har 225 ha åker, i Högen, runt Hänick och i Åkern. Mest odlas vallväxter för ensilage, men man är också självförsörjande på spannmål för djuren.

Lagården består av två delar, den gamla från 1967 och en ny del, byggd 2001. I den nyare delen, som inte liknar de lagårdar du och jag minns från barndomen, finns ca 80 mjölkkor. Där hörs inte det vanliga brölandet. Korna går nöjda omkring på 750 kvm och kan välja mellan att ligga på strö eller spatsera runt, kanske till en av utfodringsplatserna.

En modern ko.

I transponder runt halsen finns alla upplysningar om fodermängder, det är bara att ställa sig på plats, så får kon sin ranson.

Hur mycket mjölkar då en modern ko? Ja, snittmängden per dag är runt 30 liter, men det finns kor som mjölkar ända upp till 60 l per dag. Mjölkmängden har ökat med det nya systemet, med ca 1500 l per ko och år. I snitt ger nu varje ko ca 10000 l per år, några ger 13000 l. Gården levererar 700 ton mjölk per år till Milko i Sundsvall.

Gödseln skrapas ut automatiskt till pumpbrunnar och körs så småningom ut på åkrarna.

Om sommaren står dörrarna öppna till naturen, men bara ca 20% av korna går ut - det är svalare inne. De kor vi sett ute i somras var ungdjur.

I gamla lagårdsdelen bor kvigor, sinkor och kalvar, ungefär lika många som mjölkorna i nya lagårn. Föds det tjurkalvar säljs de till Järvsö för uppfödning till slakt.

Det är länge sedan någon tjur leddes till gården för parning. Nu förvaras små spermadoser från noggrant utvalda tjurar i 196 graders kyla och Per-Anders sköter själv inseminationen. Man matchar tjur och ko för bästa egenskaper utan risk för inavel.

Lasse Larsson i gamla lagården.

En arbetsmiljövänlig mjölkning för Per-Anders.

Per-Anders sitter med i Milkos kretsråd, LRFs lokalavdelning och i Maskinringen, där man samsas om större jordbruksmaskiner. Just nu är han på jordbruksmessa i Kalifornien med bl a studiebesök på en gård med 7000 mjölkkor.

Till gården hör ca 200 ha skog. Massa och timmer säljs till Holmen Skog som också sköter avverkning och nyplantering. Viss röjning sköter Lasse om.

För oss som bor i Högen känns det ovärderligt att ha ett levande jordbruk i byn. I sommar byggs lagården ut med ytterligare 900 kvm. Då kommer det att finnas plats för totalt 130 mjölkkor.

Gudrun Wikén